

Mezhepsizlik Niçin "Dinsizliğin Köprüsü"dür?

Bilindiği gibi "Mezhepsizlik Dinsizliğin Köprüsüdür" sözü, yirminci yüzyılın yetiştirdiği en büyük âlimlerden ve son Osmanlı Şeyhülislam vekillerinden biri olan merhum Muhammed Zâhid el-Kevserî'ye aittir ve merhumun "Makâlât" adlı eserinde yer alan makalelerden birisinin başlığıdır.(1) Bu hikmetli söz, bahse konu makale neşredildikten sonra adeta darb-ı mesel haline gelmiş ve dilden dile yayılmıştır.

Bu yazıda, bu sözün ne anlama geldiği ve İslam Dünyası'nın yaşadığı ilmî ve fikrî tecrübeye ne ölçüde denk düştüğü gibi hususları irdelemeye çalışacağız.

Öncelikle bu şaklıkta geçen iki kavramın, "mezhepsizlik" ve "dinsizlik" kavramlarının nasıl anlaşılması gerektiği üzerinde duralım. Buradaki "mezhepsizlik", hem hiçbir mezhebi tanımamayı, hem de klasik tabiriyle "telfik", yani mezheplerin hükümleri arasından bir derleme ve seçme yaparak karma bir mezhep oluşturmayı anlatmaktadır. Zira her birinin ayrı bir usul ve metodu olan mezheplerden hiçbirisini tanımamakla, aralarındaki ihtilafları ve bunların sebeplerini görmezden gelerek bu metot ve usuller doğrultusunda konmuş olan hükümleri birleştirme girişimi arasında netice olarak hiçbir fark yoktur. Çünkü son tahlilde her iki davranış şekli de, belli bir metodu iltizam etmeme noktasında buluşmaktadır.

Başlıktaki cümlede yer alan "dinsizlik" ise, hiçbir dini tanımamaktan ziyade, dinler arasında herhangi bir fark gözetmemek ve muhtelif dinlere mensup insanları aynı kategoride değerlendirmek anlamına gelmektedir. Bilindiği gibi İslam Dünyası'nda baş gösteren **–ve genellikle Cemaleddin Efganî ile başlatılan–**

"yenilikçi" hareketin en önemli taleplerinden birisi ve belki de birincisi, Müçtehit İmamlar'ın içtihatlarının artık eskidiği, miadını doldurduğu ve bugünün meselelerine çözüm getirmekten uzak kaldığı gerekçesiyle yeni içtihatlar yapılmasıdır. İslam Hukuku'nun (Fıkıh) modernize edilmesi ve çağa uydurulması için, içtihat mekanizmasının temel unsurları ve belirleyicileri olan Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas'ın yeniden gözden geçirilmesi ve akılcı bir bakış açısıyla yeni yorumlara ve fonksiyonlara kavuşturulması şeklinde başlayan bu hareket, geçen zaman içinde muhtelif veçhelere büründü ve farklı yönelişlere teşne oldu.

Her ne kadar yenilikçilerin muhtelif konularda birbiriyle bağdaşmayan çeşitli görüşleri ve bu görüşler etrafında –taftarları ve karşıtları arasında– cereyan eden tartışmalar konumuzla yakından ilişkili ise de, bu yazının amacı bu ayrıntıya girmek olmadığından, burada sadece

yukarıdaki kuşbakışı tesbite şu noktayı eklemekle yetineceğiz: Az önce **"yenilikçi hareket"**;

şeklinde ifade ettiğimiz

reformist/modernist

yaklaşımın talepleri ve teklifleri elbette Fıkıh ve İctihat sahalarına münhasır değildi. Bu hareketin boyutlarının kaçınılmaz olarak Akait alanına da uzandığını müşahade etmekteyiz. Nitekim C

emaleddin Efgânî'den başlayarak Fazlur Rahman'a

ve oradan da günümüz Türkiye'sindeki bazı isimlere uzanan

"İbrahimî dinlerin diyalogu";

söylemi, (kimi zaman bu dinlerin esasta bir olduğu, kimi zaman da Ehl-i Kitab'ın da cennete gideceği şeklindeki iddialarla) reformist/modernist çevrelerin üzerinde ısrarla durdukları bir tez olarak canlılığını muhafaza etmektedir.(2) Her ne kadar meselenin bu boyutu konumuz ile yakından ilişkili değilmiş gibi görünse de, bu yazının başlığı, bu boyutu da ilgi alanımız içine sokmaktadır. Zaten aşağıda izleyeceğimiz 4 merhalenin sonuncusu üzerinde dururken bu nokta kendiliğinden tebellür edecektir...

Evet, reformist/modernist çevrelerin talepleri **"yeni içtihatlar yapılmalıdır"**; söylemiyle, aslında **"eski"**; içtihatların Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas hakkındaki değerlendirmelerinin geçersizliğini dile getirmiş oluyordu. Peki bu 4 asl hakkında reformist/modernist çevrelerin yaklaşımı genel olarak nasıldır?

Bu sorunun cevabını, söz konusu 4 aslın sonuncusundan başlayarak verecek olursak(3)

1- Kıyas: Kıyas, nasslardaki hükmün dayandığı illetin tesbitine dayanan bir faaliyettir.(4) Dolayısıyla tabiatı gereği, ahkâma ilişkin nassların tek tek ele alınması ve hükme temel yapılması esasına dayanır.(5) Oysa nassların tümünün bir arada değerlendirilmesi (tümevarım) yoluyla mesajı özü/ruhu yakalanarak buradan bütünlük arzeden bir metodoloji geliştirilmeli ve çözüm bekleyen meselelere bu metodoloji esas alınarak cevap verilmelidir.

Reformist/modernist çevreler, bu yaklaşımlarına, Malikî mezhebinde tali (ikincil) bir delil olan **"maslahat"**; unsurundan ve özellikle Endülüs'lü Malikî fakihî eş-Şâtıbî'nin bu unsur hakkındaki değerlendirmelerinden de destek aramayı ihmal etmediler. Çerçevesi şu ana kadar net olarak çizilememiş olan **"Kur'an'ın ruhu"**; söylemi ve maslahat prensibinin –belirleyicilik alanı Malikî mezhebinin yaklaşımını çok daha fazla aşacak şekilde(6)– devreye sokulması sonucu Kıyas prensibi devre dışı bırakılmış oluyordu.

2- İcma: Sahabe'nin ileri gelenleri tarafından işletilmeye başlanmış bulunan İcma prensibi, fer'î bir mesele hakkında bir dönemde yaşayan bütün müçtehit imamların içtihatlarının aynı doğrultuda oluşması demektir. Tafsilatını yine Usul-i Fıkıh kitaplarına havale edeceğimiz bu prensip de reformist/modernist çevreler tarafından aşındırılmaya çalışılmıştır. İcma'nın vukuunun mümkün olmadığı; hakkında icma bulunduğu söylenen meseleler hakkında, iyi araştırıldığında aslında ihtilaf bulunduğu, tarihin bir döneminde meydana gelmiş bir icmanın, başka bir dönemde aynen kabul edilmesinin, insan aklının dondurulması demek olacağından, böyle bir şeyin kabul edilemeyeceği gibi bir çok gerekçeyle dayandırılan İcma itirazları, İmam eş-Şâfi'nin konu hakkındaki bazı değerlendirmeleri de istismar edilmek suretiyle(7)

Oysa İcma, fer'î bir hüküm hakkındaki bir nassa dayanıyorsa, o nassın bildirdiği hükmü zannî olmaktan çıkarıp kat'î kılması ve İslam Hukuku alanında derin vukufiyet sahibi Müçtehit İmamlar'ın konsensüsü olması bakımından İlahî İrade'nin tesbitinde elbette belli bir fonksiyon icra etmektedir. Üstelik reformist/modernist çevreler, İcma hakkındaki değerlendirmelerinde yukarıda söylediğimiz noktada da durmadılar. Birtakım hadislerde geçen "ümmet" kelimesinin, Ümmet-i Davet dediğimiz gayri müslimler ile Ümmet-i İcabet dediğimiz müslümanlar arasında herhangi bir ayırım yapmadan tümünü, yani bütün insanları kapsadığını ileri sürerek, Hz. Peygamber (s.a.v)'in ümmetinin bütün insanlık olduğunu söylediler.(8)

Bizzat ALLAH Teala'nın Kitabı'nda ve Hz. Peygamber (s.a.v)'in Sünneti'nde en keskin hatlarla çizilmiş olan iman-küfür sınırı, reformist/modernist çevreler tarafından böylece ortadan kaldırılmış ve bunun yerine, özellikle masonik çevrelerin dillendirdikleri "insanlık dini", "tüm insanların kardeşliği" sloganları, İslamî kılıflara büründürülerek yeniden ifade edilmiş oluyordu.

3- Sünnet: Mezhep İmamları'nın içtihatlarının büyük bir kısmının Sünnet'e dayanıyor olması ve Sünnet'in ve hadislerin birçok noktada rasyonel bakış açısına aykırılıklar arz ettiğinin kabul edilmesi, temelde akılcılığa (rasyonalizm) dayanan reformist/modernist hareketi, Sünnet'i ve hadisleri de "sorgulamaya" itmiştir. Tabiatıyla modern akla ve bugünkü bilimsel verilere uymadığı kabul edilen birçok hadis, bu bakış açısı tarafından "uydurma" olarak kabul edildi. Bu yaklaşımı desteklemek için, sadece Kur'an'ın ilahî garanti altında olduğu ve Sünnet için böyle bir garantiden söz edilemeyeceği temel bir tez olarak ısrarla işlendi. Zira işin içine beşer unsuru girdiği anda şüpheli davranmak "bilimsel" davranışın bir gereği idi. Geçmiş âlimler tarafından sahih olarak kabul edilmiş olsa da, pek çok hadis, reformist/modernist çevreler tarafından "uydurma" olarak damgalandı. Böylece Sünnet'in büyük bir kısmından kurtulma imkânı doğmuş oluyordu.

Burada, âlimlerin (buradaki "âlimler"den kastımız, özellikle Fıkıh ve Usûl-i Fıkıh âlimleridir), mütevatir ve meşhur kategorisine girmeyen hadisleri "ahad hadis" (veya "haber-i vâhid) olarak değerlendirmeleri ve bu tür hadislerin ilim bildirmeyeceğini söylemeleri de, reformist/modernist çevreler tarafından iddialarını destekleyici bir unsur olarak kullanıldı. Burada üzerinde durulması gereken bir diğer nokta da, "Kur'an'a aykırı hadis olamayacağı" söylemidir. Bu söyleme göre eğer herhangi bir hadis –isterse eski âlimler tarafından mütevatir olduğu söylenmiş olsun– Kur'an'a aykırılık teşkil ediyorsa, onun sahih olarak kabul edilmesi söz konusu olamaz.

Oysa Kur'an'a aykırı görüldüğü gerekçesiyle uydurma olduğu söylenen hadisler hakkında, meseleyi bütün veçheleriyle araştırmadan verilen bu hükümler, Hz. Peygamber (s.a.v)'in Sünneti'nin büyük bir kısmının iptal edilmesinden başka bir anlama gelmemektedir. Meselenin bir diğer yönü de, Sünnet'in yol göstericiliğine başvurmadan Kur'an'a doğrudan gitme söyleminin bünyesinde barındırdığı tehlikeler ile karşımıza çıkmaktadır. Tam bu noktada 4. merhale ile karşı karşıya geliyoruz ki, meselenin en can alıcı noktasını da burası oluşturmaktadır.

4- Kur'an: Kur'an ayetlerinin anlamı ve ihtiva ettiği hükümlerin anlaşılıp uygulanması

noktasında Sünnet'in otoritesi de dahil olmak üzere hiçbir vasıta kabul etmeye yanaşmayan reformist/modernist anlayış, bu aşamada artık önünde uçsuz bucaksız bir hareket alanı bulunmaktadır. " **Fikir hürriyeti**", "**ALLAH'ın Kitabı'na aracısız olarak başvurmak**", "**Kur'an'ın, kendisini** "**açık/anlaşılır**"; bir kitap olarak nitelendirmesi"... gibi pek çok söylem burada devreye girdi ve artık her isteyen, Kur'an ayetlerinden istediği hükmü çıkarma "özgürlüğüne" kavuşmuş oldu. Yüzyıllar içinde bitmez tükenmez samimi çabalarla ve tam bir ehliyetle vücuda getirilmiş olan Tefsir ve Fıkıh kitapları, Müfessirler, Fakihler ve diğer ulema, binbir ithamla töhmet altında bırakıldı ve asırların bilgi birikimi hoyratça çiğnenerek devre dışı bırakıldı.

Oysa Kur'an'ın doğru anlaşılması ve tefsiri(9) için öncelikle ilmîliği ispatlanmış bir metot geliştirilmesi gerekir. Böyle bir metot olmadan Kur'an'dan hüküm çıkarmak, onu **tahrif etmekle** eş anlamlıdır.

Nitekim günümüzde bunun büyük bir rahatlıkla yapıldığını görmekteyiz. Her isteyen, Kur'an'dan istediği hükmü çıkarmakta ve "ben böyle anlıyorum"; diyerek işin içinden sıyrılmaktadır.

Tevrat ve İncil'in aslında çok da fazla tahrife uğramadığı, dolayısıyla bu kitaplara inanan Yahudi ve Hristiyanlar'ın da "hak din" ve "tevhid dini" üzere olduğu hükmünden tutunuz, Kur'an'da yer almayan bir hükmün Hz. Peygamber (s.a.v) de olsa hiç kimse tarafından konamayacağı tesbitine kadar, aslında İslamî olmayan pek çok anlayış, güya Kur'an merkeze alınarak vaz edildi. Kur'an ve Sünnet tarafından konmuş olan en temel sabiteler bile yıkılıp geçildi ve ortaya ne idüğü belirsiz **bir din çıktı**. Her ortama ayak uyduran, her anlayışa uyan, hiç kimsenin hiçbir anlayış ve hareketine müdahale etmeyen, uyulsa da olur uyulmasa da kabilinden varla yok arası bir din!

İşte bu yazının başından beri 4 merhale halinde sıralamaya çalıştığımız bu hareket, aşama aşama bu noktaya geldi. **Din'de Mezhep'in niçin önemli olduğu**, tam bu noktada kendisini bütün ağırlığıyla hissettirmektedir. Çünkü Mezhep, dinî hassasiyettir, din hakkında konuşmanın ve dinî bir hüküm vermenin kuralı, çerçevesi ve sistemidir.

Mezhep, metot demektir;

mezhepsizlik ise metotsuzluktur. Metotsuz, kaidesiz yapılan her türlü faaliyet ise karmaşaya ve yanlışlığa düşmeye mahkûmdur. Mezhep tanımayan insan, kendisini metotsuzluğa, karmaşaya ve belirsizliğe atmış demektir. Dolayısıyla onun, ALLAH'ın dini hakkında söylediği her söz ve ile sürdüğü her görüş, daha baştan yanlış olarak damgalanmayı hak etmiştir.

Kendisini mezhep imamlarından üstün görerek onların kurdukları sistemleri yıkmaya selahiyetinde gören kimseler, aslında dinî bir kurumu tahrip etmiş olmaktadır. Bunun neticesi ise, yukarıdan beri gördüğümüz gibi sonunda zarûrât-ı diniyye dediğimiz alana kadar gitmektedir. Zira bu hareket, nerede duracağı –onu yürütenler tarafından bile– önceden kestirilemeyen bir "kör gidiş" ifade etmektedir.

Mezhep tanımadığını söyleyenlere sorunuz: Bugüne kadar Kur'an ve Sünnet'i anlama ve onlardan hüküm çıkarma konusunda geliştirdiğiniz dört başı mamur bir usûl/metot var mıdır? Bu soruya verebilecekleri en küçük bir olumlu cevap yoktur. Mezhep ve metot tanımadığını,

geçmiş ulemanın bize bıraktığı devasa ilmî mirası yıkmakla, yıpratmakla meşgul olmaktan başka bir mahareti olmayan böyle kimseler, kendi içlerinde korkunç çelişkilere düşmekten kurtulamıyorlarsa, sebebi burada aranmalıdır.

Her ne kadar hiçbir mezhebe bağlı olmama düşüncesi mutlak olarak ve her zaman yukarıda çerçevesini çizdiğimiz **"dinsizlik"** vakiasına götürmese de, bu başlangıcın, genellikle bu sona götürdüğünü de görmezlikten gelmemiz mümkün değildir. İşte bugün aşama aşama geline nokta bizzat ALLAH Teala ve O'nun Resulü tarafından çizilmiş olan iman-küfür sınırının pek çok reformist/modernist tarafından ortadan kaldırılması, Muhammed Zâhid el-Kevserî merhumun, bu yazıya başlık olarak seçilen sözünün ne kadar doğru ve hikmetli bir söz olduğunu en anlaşılır biçimde ortaya koymaktadır.

Selam, hidayete tabi olanlara...

DİPNOTLAR

1- *"Makâlât"*, el-Kevserî merhumun, Mısır'daki muhtelif dergi ve gazetelerde neşredilmiş olan ve her biri ayrı bir ilmî kıymeti haiz bulunan makalelerinin, vefatından sonra sevenleri ve talebeleri tarafından derlenerek bir kitap haline getirilmesiyle oluşturulmuştur. *Fıkıh ve Usul-i Fıkıh'tan Hadis ve Usul-i Hadis'e*, Kur'an ilimlerinden Akaid ve Tarih'e kadar pek çok konu yanında güncel meselelerin de derin bir vukufiyet ve kuvvetli bir ilmî dirayet ile ele alındığı *"Makâlât"*, günümüzde de kaynak eser olma özelliğini sürdürmektedir. Tarafımızdan tercüme edilmiş olan bu kıymetli eser, inşâALLAH yakında neşre hazır hale getirilecektir. el-Kevserî merhumun hayatı, şahsiyeti ve ilmî yönü hakkında geniş malumat edinmek isteyenler, 9-10 Aralık 1995 tarihinde Düzce'de düzenlenen Muhammed Zâhid el-Kevserî Sempozyumu'nda sunulan tebliğlerin bir araya getirildiği *"Muhammed Zâhid el-Kevserî –Hayatı-Eserleri-Tesirleri-"* adlı kitaba (Seha neşriyat, İstanbul-1996); *"Makâlât"*ın muhtevası konusunda da adı geçen kitabın 147-151. sayfaları arasında yer alan *"Makâlât'u'l-Kevserî'nin Değerlendirilmesi"* adlı tebliğimize bakabilirler.

2- Bkz. Mustafa Fevzî, *"Da'vetu Cemâlidîn el-Efğânî"*, 241 vd.; Fazlur Rahman, *"ALLAH'ın Elçisi ve Mesajı"*, 123; *"İslam"*, 36; *"Ana Konularıyla Kur'an"*, 317. Fazlur Rahman, *"İslam Geleneğinde Sağlık ve Tıp"*ta da (8) şöyle der: *"Sufiler, geniş bir insancılık ve hoşgörüyü yerleştirmişler; inançlarına bakmaksızın bütün insanlığa yardım etmişlerdir. Onların bu tutumları aynı zamanda ahlakî ve manevî göreceliğe de katkıda bulunmuştur. Böylelikle onlar, tarih boyunca karşılaşan bütün dînî ve beşerî inanç ve düşünce sistemlerini meşru göstermişlerdir. Her ne kadar bu tutum Ehl-i Sünnet tarafından hoş karşılanmamışsa da, yakından bakıldığında bizzat Kur'an'ın öğretisinden o kadar da uzak değildir. Çünkü Kur'an-ı Kerim; yeryüzünde hiçbir millet ve toplumu rehbersiz bırakmadığını ve İlâhî rehberliğin Yahudiler'in, Hristiyanlar'ın ve Müslümanlar'ın özel imtiyazı olmadığını devamlı surette vurgular. Bununla birlikte, Kur'an, dinde bir evrimin olduğunu ve kendisinin ilâhî rehberlik ve vahyin en yüksek ifadesi olduğunu, diğer taraftan öbür dinlerin isetemel hakikatleri ihtiva etmelerine rağmen, yer yer tahrif edildiklerini ve yanlış yorumlarla bezendiklerini ifade eder."* Benzeri ifadeler için aynı eserin 34. sayfasına da bakılabilir. Bu düşünce ve iddiaların eleştirisi için bizim *"Modern İslam Düşüncesinin Tenkidi"* adlı çalışmamızın I. cildine (16 ve 17 numaralı yazılar) bakılabilir.

3- Burada bu yaklaşımın sadece teorik olarak mantık yapısı verilmektedir. Bunlara cevap verilmesi bu yazının amacının dışındadır.

4- İletlerin tesbiti, Usul-i Fıkıh kitaplarında "mesâliku'l-ille" diye isimlendirilen metotlarla yapılır. İbarelerin gramatik yapısından, başka birtakım özelliklerine kadar birçok husus burada belirleyici rol oynar. Ayrıntı için Usul kitaplarına başvurulabilir.

5- "Yenihlikçi" yaklaşım tarafından "parçacı" olmakla suçlanan bu metot, aslında hükme medar olan illetin tesbitine dayanması bakımından ahkâmın dayandığı temelin belirlenmesinde en sağlam metottur. Zira bu metot sayesinde bir hükmün niçin vaz edildiği tesbit edilir ve aynı özellikteki diğer konular hakkında da rahatça aynı hükmün yürütülmesi temin edilir. Hz. Peygamber (s.a.v) de dâhil olmak üzere İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren kullanılmış olan Kıyas metodu, ehil kimseler tarafından uygulandığında nassların lafzına ve ruhuna en uygun hükümlerin verilmesinin de bir garantisidir.

6- Zira Malikî mezhebinde tali bir delil olarak kabul edilen "maslahat", hiç bir zaman nassların önüne geçirilmemiştir. İslam âleminde ilk defa Hanbelî mezhebine bağlı olduğu söylenen ve hakkında pek ağır ithamlar yapılmış bulunan Necmuddîn Süleyman b. Abdilkavî et-Tûfî tarafından nassların önüne geçirilecek derecede çerçevesi geniş tutulmuş olan maslahata böyle bir fonksiyon tanınacak olursa, insanların faydası, Yüce ALLAH'ın, nasslarda ifadesini bulmuş olan iradesinin önüne geçirilmiş olur. Bu da, Yüce ALLAH'ın, insanların maslahat ve menfaatini bilemediği gibi çok tehlikeli bir sonuca kapı açar. Oysa kulların gerçek maslahatı, nassların belirlediği hükümlere aynen uymakta saklıdır. Öte yandan burada, insanların maslahat ve menfaatini tesbitte, bilgi ve faaliyet alanı sınırlı olan insan aklından başka hiçbir belirleyici yoktur. Yanılmak ve hata yapmakla malul olan insan aklının tesbit ettiği maslahat, özellikle modern dünyaya hakim olan "değişim" anlayışı doğrultusunda sürekli olarak değişik veçheler gösterecektir. Dolayısıyla bu noktada bugün doğru dediğimize yanın yanlış deme garabetine düşmekten bizi kim koruyabilir?

7- Biz, İmam eş-Şâfi'nin İcma konusundaki görüşünü ve İcma hakkındaki spekülasyonları, "Modern İslam Düşüncesinin Tenkidi" adlı çalışmamızın I. (19 numaralı yazı) ve II. ciltlerinde (10 numaralı yazı) etraflıca ele almıştık. Dileyen oralara başvurabilir.

8- Bkz. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, "Kur'an'daki İslam", 224; Hasan Hanefî, "İslâmiyât" dergisi, 1/4, Ekim-Aralık, 1998, 224.

Yaşar Nuri öztürk, Ümmet hakkındaki bu görüşünü İbn Manzûr'un "Lisânu'l-Arab"ına ("Ümmet" maddesi) dayandırmaktadır. Oysa adı geçen eserde Ümmet'in İslâmî literatürde bu anlama geldiğini gösteren herhangi bir ifade mevcut değildir.

9- Burada "yorum" kelimesini bilinçli olarak kullanmıyoruz. Bkz. "Modern İslam Düşüncesinin Tenkidi", II, 68 (3 numaralı yazı, 27 numaralı dipnot).

EDİTÖR:

MEZHEBSİZLİK DİNSİZLİĞE GİDER !!!

Yazar Ali Kara

Cuma, 31 Ekim 2008 12:44 - Son Güncelleme Cumartesi, 01 Kasım 2008 07:16

Bu yeni yetmelerin sonu ya mehdilik, ya İsa-kurtarıcı- yada peygamberlik davasıdır... Bunların misalleri tarihte çok görüldü, zaten bu gibi zuhurların olacağı da hadisi şeriflerde zikredilmiştir.

Bizler, bu fırtına karşısında kendimizi evlatlarımızı din kardeşlerimizi korumanın yolu ilim-amel-ihlas üçlüsün elde etmeye uygulamaya gayret etmeliyiz. Yazıyı hazırlayanlara ve kevseri'nin makalelerini yayınlayacak olanlara şimdiden bolca teşekkürler...